

УДК 342.9:351.74

О. О. ПАНОВА,*кандидат юридичних наук,**доцент кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ**факультету підготовки фахівців міліції громадської безпеки та кримінальної міліції у справах дітей**Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЗАГАЛЬНОПРАВОВІ ЗАВДАННЯ І ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

На підставі аналізу наукових точок зору та відповідних нормативно-правових актів подано авторське бачення напрямів забезпечення громадської безпеки в Україні. Встановлено, що напрями забезпечення громадської безпеки розглядаються крізь призму сфер суспільних відносин, а саме: у політичній сфері, в економічній сфері, у соціальній сфері, у військовій сфері.

Ключові слова: завдання, безпека, громадська безпека, пріоритетні напрями, забезпечення.

Сучасна соціально-економічна і політична ситуація в Україні характеризується загостренням проблем забезпечення громадської безпеки. Об'єктивні закономірності ускладнення відносин у сфері громадської безпеки визначають особливі вимоги до їх нормативно-правового регулювання, покликано порівняти і упорядкувати в цій сфері адекватно загрозам, які виникають, соціальні процеси, що відбуваються.

При цьому слід зазначити, що на сьогодні в Україні у сфері нормативно-правового регулювання і забезпечення безпеки відсутня система спеціальних понять і категорій, яка одноманітно розуміється законодавцем, ученими-юристами і правозастосовчими органами. Як наслідок – у нормах законодавства, що сформувалося у сфері безпеки, закріплено всілякі неуніфіковані і несистематизовані адміністративно-правові функції, методи, форми і завдання забезпечення безпеки, що реалізуються багатьма органами виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування, яких наділено адміністративними повноваженнями із забезпечення громадської безпеки.

Стан адміністративно-правового регулювання і забезпечення громадської безпеки в Україні негативно позначається на ефективності функціонування і рівні законності національної системи державних органів, підриває їх взаємодію з органами місцевої самоврядності в окремих сферах громадської безпеки. В зв'язку з цим представляється актуальним визначення загальноправових завдань і основних напрямів забезпечення громадської безпеки в Україні.

Теоретично-концептуальні засади визначення громадської безпеки містяться в роботах українських і зарубіжних вчених різних історичних періодів: В. Б. Авер'янова, Г. В. Атаманчука, С. С. Алексєєва, М. І. Бажанова, О. М. Бандурки, Д. М. Бахраха, О. К. Безсмерт-

ного, Ю. П. Битяка, С. М. Братуся, І. І. Веремеєнка, Б. М. Габричидзе, О. І. Галагана, І. П. Голосніченка, І. М. Даньшина, Є. В. Додіна, О. В. Дяченка, А. І. Єлістратова, Л. В. Ковалюк, А. Т. Комзюка, Б. П. Курашвілі, Б. М. Лазарева, О. Є. Луньова, В. М. Махоніна, Н. Р. Ніжник, В. М. Олійника, В. Ф. Опришка, В. Я. Тація, В. П. Тихого, М. М. Тищенко, Ю. М. Тодики, В. А. Юсупова, О. Ю. Якимова, О. М. Якуби, Ц. А. Ямпольської, О. В. Яценко та інших. Низку питань щодо застосування адміністративно-правових засобів забезпечення охорони громадської безпеки висвітлено практичними працівниками правоохоронних органів у періодичній пресі, в журналах та виступах на телебаченні. Проте проведений аналіз джерел дає підстави говорити лише про поверхневий розгляд питань, які присвячені завданням та напрямам забезпечення громадської безпеки в Україні. Таким чином, викладене вище і визначає актуальність нашого дослідження.

Метою цієї статті є визначення загальноправових завдань та основних напрямів забезпечення громадської безпеки в Україні. Для досягнення цієї мети планується вирішити такі завдання: сформулювати загальноправові завдання забезпечення громадської безпеки; проаналізувати природу забезпечення громадської безпеки в Україні; надати характеристику основних напрямів забезпечення громадської безпеки.

Забезпечення громадської безпеки України здійснюється відповідно до загальних принципів соціального управління і принципів організації правоохоронної сфери державного управління.

Забезпечення громадської безпеки України має подвійну природу.

З одного боку, забезпечення громадської безпеки України є одним з напрямів у забезпеченні національної безпеки України. Так, аналіз Концепції національної безпеки України [1]

вказує на те, що найважливішими завданнями в області боротьби зі злочинністю є:

виявлення, усунення і запобігання причин і умов, що породжують злочинність;

посилення ролі держави як гаранта безпеки особи і суспільства, створення необхідної для цього правової бази і механізму її застосування;

зміцнення системи правоохоронних органів, перш за все структур, що протидіють організованій злочинності і тероризму, створення умов для їх ефективної діяльності;

залучення державних органів у межах їх компетенції до діяльності із запобігання протиправним діям.

З іншого боку, забезпечення громадської безпеки займає самостійне місце в адміністративно-юрисдикційній діяльності органів внутрішніх справ, направлене на охорону життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією в Україні, а також надзвичайних ситуацій, викликаних стихійними лихами, катастрофами, аваріями, пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними ситуаціями [2, с. 16].

Цю обставину обумовлює виділення самостійних цілей і завдань забезпечення громадської безпеки України, пріоритетом в загальній структурі цілей і завдань є зміцнення правопорядку і виходячи з цього – створення власної організаційної структури забезпечення громадської безпеки України [3, с. 15; 4, с. 12].

Таким чином, головним завданням забезпечення громадської безпеки є захист життя, здоров'я, конституційних прав і свобод людини і громадянина. До інших завдань забезпечення громадської безпеки відносяться: виявлення і нейтралізація джерел загроз громадській безпеці; оцінка стану громадської безпеки, прогнозування її розвитку, інформування керівництва країни, державних органів, громадськості і населення про стан справ у цій сфері; прийняття і супровід комплексних цільових програм, направлених на забезпечення громадської безпеки, у тому числі державних, місцевих і галузевих програм профілактики правопорушень, соціальних і міжнаціональних конфліктів, запобігання, ліквідації і (або) мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру; превентивний захист матеріальних і духовних цінностей суспільства від загроз кримінального характеру, захист прав і законних інтересів громадян України за кордоном, зміцнення режиму безпечного функціону-

вання підприємств, організацій і установ оборонно-промислового, хімічного, атомно-енергетичного і лісового комплексів країни, а також об'єктів життєзабезпечення населення; підвищення безпеки дорожнього руху, скорочення кількості дорожньо-транспортних пригод, що спричиняють шкоду життю і здоров'ю громадян, зниження шкоди від їх наслідків; вдосконалення профілактичних заходів щодо зниження ризиків терористичних актів; захист населення від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, забезпечення пожежної безпеки і безпеки людей на водних об'єктах; протидія незаконному обороту наркотичних засобів, психотропних речовин і їх прекурсорів, профілактика немедичного вжитку наркотичних засобів і психотропних речовин, лікування і реабілітація наркозалежних громадян; припинення соціальних і міжнаціональних конфліктів; протидія корупції; вдосконалення механізмів ефективної взаємодії сил забезпечення громадської безпеки з громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями і громадянами в питаннях забезпечення громадської безпеки; підвищення рівня матеріального і технічного оснащення сил забезпечення громадської безпеки, а також рівня правової і соціальної захищеності їх співробітників.

Виходячи з Концепції національної безпеки України [1], до основних напрямів державної політики у сфері забезпечення громадської безпеки України віднесено:

– у політичній сфері: створення дієвих механізмів захисту прав громадян України в країні та у світі; запобігання та усунення спроб втручання у внутрішні справи України; входження в існуючі та створювані системи універсальної та регіональної безпеки; уникнення політичного екстремізму, підтримка громадянської злагоди та соціальної стабільності; побудова надійної системи захисту конституційних засад, запобігання та боротьба з порушеннями законності і правопорядку, створення необхідних умов для ефективної боротьби з корупцією та злочинністю, особливо її організованими формами; забезпечення належного виконання законних рішень органів державної влади та місцевого самоврядування;

– в економічній сфері: недопущення незаконного використання бюджетних коштів і державних ресурсів, їхнього перетікання у «тіньову» економіку; контроль за експортно-імпортною діяльністю, спрямованою на підтримку важливих для України пріоритетів та захист вітчизняного виробника; боротьба з

протиправою економічною діяльністю, протидія неконтрольованому впливу національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та інших ресурсів [5, с. 224–226];

– у соціальній сфері: виявлення та усунення причин, що призводять до різкого розшарування суспільства під час переходу до ринкової економіки; вжиття своєчасних заходів щодо протидії кризовим демографічним процесам; створення ефективної системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я; стимулювання розвитку та забезпечення всебічного захисту освітнього та культурного потенціалу країни; захист прав споживачів;

– у війсьній сфері: створення ефективних механізмів і проведення комплексних заходів щодо запобігання можливій агресії або воєнному конфлікту, локалізації та ліквідації їх наслідків; запобігання спробам та усунення порушень державного кордону і територіальної

цілісності України; забезпечення демократичного цивільного контролю за Воєнною організацією держави [1].

Таким чином, в рамках напрямів підвищення рівня забезпечення громадської безпеки пропонуються: проведення адміністративно-юрисдикційної політики; вдосконалення законодавчої бази розробки і реалізації організаційно-правового механізму забезпечення громадської безпеки України; забезпечення соціально-правового захисту суб'єктів реалізації організаційно-правового механізму забезпечення громадської безпеки; вдосконалення системи контролю і нагляду у сфері реалізації організаційно-правового механізму забезпечення громадської безпеки. Особливу увагу необхідно приділити першочерговим заходам з реалізації державної системи профілактики злочинів і адміністративних правопорушень як найважливішого чинника забезпечення громадської безпеки в Україні.

Список використаних джерел

1. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України : закон України від 16.01.1997 № 3/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3/97-вр>.
2. Черенков В. М. Административно-правовые меры обеспечения общественной безопасности : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Черенков Василий Митрофанович. – М., 1990. – 24 с.
3. Бандурка О. М. Роль адміністративного законодавства в зміцненні правопорядку / О. М. Бандурка // Проблеми охорони громадського порядку і вдосконалення законодавства : матер. наук.-практ. конф. (Харків, 30 листоп. – 1 груд. 1993 р.). – Харків : ХІВС, 1994. – С. 13–18.
4. Бессмертный А. К. Административно-правовые меры воздействия за нарушения общественного порядка : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Бессмертный Александр Константинович. – Харьков, 1990. – 16 с.
5. Дзьобань О. П. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій (методологія дослідження та забезпечення) : монографія / О. П. Дзьобань. – Харків : Константа, 2006. – 440 с.

Надійшла до редколегії 18.09.2014

ПАНОВА А. А. ОБЩЕПРАВОВЫЕ ЗАДАЧИ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УКРАИНЕ

На основании анализа научных точек зрения и соответствующих нормативно-правовых актов представлено авторское видение направлений обеспечения общественной безопасности в Украине. Установлено, что направления обеспечения общественной безопасности рассматриваются сквозь призму сфер общественных отношений, а именно: в политической сфере, в экономической сфере, в социальной сфере, в военной сфере.

Ключевые слова: задачи, безопасность, общественная безопасность, приоритетные направления, обеспечение.

PANOVA O. O. GENERAL AND LEGAL TASKS AND THE MAIN DIRECTIONS OF KEEPING PUBLIC SAFETY IN UKRAINE

Analysis of scientific papers in regard to the goals, objectives and main directions of guaranteeing public safety is realized. Priority functions, i.e. the main activities of public security subjects in modern conditions of Ukraine are found out.

It is determined that the analysis of complex target programs guaranteeing public safety shows that they formulate the goals, terms and stages of program realization; the source of funding, expected outcomes of the program are stated; the system of control over program realization is determined. The program contains the content of the problem and the rationale for its solution with the help of programmed methods, the system of programmed measures, etc. is provided.

It is grounded that the improvement of legal regulation of relations in the field of public safety is aimed at creation of high qualified regulatory and legal basis guaranteeing the effective functioning of the system of public safety protection if there is the state and public control over its subjects' activity.

It is established that the main directions of public security subjects' activity in modern conditions in Ukraine are strengthening cooperation and coordination of all public safety subjects, organization of effective management by operational forces belonging to different safety subjects in emergencies and other circumstances requiring immediate intervention by interagency security forces.

Keywords: *goals, security, public safety, priority directions, guaranteeing.*

УДК 343.1:65.012.8

Н. Н. ПЕРЕПЕЛИЦА,

*кандидат юридических наук, доцент,
профессор кафедры оперативно-розыскной деятельности
учебно-научного института подготовки специалистов для
подразделений криминальной милиции
Харьковского национального университета внутренних дел;*

В. Ю. ЖУРАВЛЁВ,

*кандидат юридических наук, доцент,
народный депутат городского совета г. Никополя
Днепропетровской области*

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ СИСТЕМ ИНФОРМАЦИОННОГО И АНАЛИТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ

Рассмотрены актуальные вопросы теории и практики взаимодействия систем информационного и аналитического обеспечения оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел Украины. Отмечено, что результатом информационного обеспечения ОРД является предоставление потребителю определённым образом систематизированных и формализованных сведений, а результатом аналитического обеспечения являются новые знания об объекте изучения. Определено, что взаимосвязь систем информационного и аналитического обеспечения оперативно-розыскной деятельности проявляется в том, что массивы оперативно значимой информации, формирование которых осуществляется в рамках первой системы, являются основой для проведения исследовательской работы в рамках второй системы.

Ключевые слова: *оперативно-розыскная деятельность, информационное обеспечение, аналитическое обеспечение, информационные массивы, оперативно-розыскные мероприятия.*

На современном этапе борьба с преступностью должна вестись на комплексной основе с использованием как уголовно-процессуальных, криминалистических, так и оперативно-розыскных мер. Успешное развитие теории оперативно-розыскной деятельности во многом разрушило существовавший продолжительный период времени стереотипный подход криминалистической науки к сущности оперативно-розыскной деятельности как к вспомогательной деятельности, направленной лишь на обеспечение процесса расследования преступлений. Возрастающее значение теории и практики оперативно-розыскной деятельности для успешного выполнения задач по обеспечению правопорядка в обществе общепризнано.

Вместе с тем, любая социальная система для того, чтобы реализовать своё предназначение, должна иметь чёткое представление о состоянии среды функционирования, то есть постоянно получать информацию о характеристиках ситуации и адекватно на неё реагировать.

В этом контексте на первый план выходит проблема функционирования систем информационного и аналитического обеспечения оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел. В последние годы данной тематике уделялось значительное внимание в отечественной и зарубежной научной литературе. В Украине в области информационного обеспечения оперативно-розыскной деятельности следует отметить труды А. М. Бандурки,